

5.1.2e Voorzitter Duurzaam Boerakker

5.1.2e

5.1.2e BOERAKKER

5.1.2e

10 JANUARI 2026

Gemeente Westerkwartier

College van Bestuur en Raadsleden Gemeente Westerkwartier

info@westerkwartier.nl

Griffie@westerkwartier.nl

Hooiweg 9,
9801 AJ ZUIDHORN

Betreft: Zienswijze bewoners raadsvergadering (21 januari 2026) voor de ontwikkeling van Zuidwestelijk Westerkwartier, de RES uitgangspunten en de participatiebehoefte van bewoners en ondernemers.

Geachte College,

Graag uw aandacht voor het volgende:

Aanleiding

De gemeente Westerkwartier wil het zuidelijk deel van de gemeente verder ontwikkelen tot een gebied waar natuur, landschap en duurzame energie hand in hand gaan. De gemeente geeft aan dat dit niet alleen bijdraagt aan de energiedoelen, maar ook aan het behoudt en versterken van de karakteristieke kwaliteiten van het landschap. Het gaat hier om een grootschalig zonnepark van 60 ha groot.

Voor de aanloop van dit plan zijn door de gemeente Westerkwartier twee informatiemomenten georganiseerd in Zevenhuizen, De Wilp en de regiotafel Westerkwartier. De nodige vragen en vooral zorgen van bewoners en ondernemers zijn vermeld en bekend bij de gemeente Westerkwartier.

Voor de bewoners, ondernemers en belangenorganisaties in het gebied gaat het vooral om een landschap wat wij nu herkennen als natuurvriendelijk en in samenhang met de agro gemeenschap als een gebied waar we graag wonen en werken maar ook waar we allemaal in Nederland wel eens zijn geweest om ons terug te trekken voor herbezinning. Wie in Nederland kent Bakkeveen en Allardsoog niet vanuit deze context!

Het gebied kenmerkt zich ook aan de ontwikkelingen vanuit de Friese kant zoals de gebiedsontwikkeling Koningsdiep wat direct aansluit op Allardsoog en omstreken. Ook hier willen wij als bewoners graag op aansluiten.

Omdat de gemeente zegt nog helemaal aan het begin van dit proces staat hebben naar aanleiding van deze eerste informatieavonden bewoners, ondernemers en betrokkenen lokale organisaties aangegeven zich te willen organiseren om als gesprekspartner op te treden op zowel proces als inhoud.

In een later stadium wil een zich te vormen werkgroep in overleg met de gemeente Westerkwartier ook naar het huidige energielandschap kijken en om aan de hand daarvan met de laatste ontwikkelingen invulling geven aan de opgave die niet alleen de gemeente Westerkwartier voorstaat maar die vooral aansluiten bij de belangen en wensen van bewoners en ondernemers naar energie neutralisatie en lokale energiegemeenschappen.

Het verzamelen van ideeën, zorgen en aandachtspunten kunnen dan helpen om deze nu alvast in het zuidelijk Westerkwartier te ontwikkelen op een manier die past bij de mensen, het landschap en vooral de energiebehoefte (vraag en aanbod) om te komen tot de ontwikkeling van plannen die passen bij bijvoorbeeld de aspiraties om te komen tot lokale energiegemeenschappen.

Proces en participatie

Binnen deze achtergrond herkennen bewoners en ondernemers zich niet als onderdeel van enige vorm van participatie en is het houden van slechts drie informatieavonden (Zevenhuizen, De Wilp en de Regiotafel Westerkwartier) over dit project onvoldoende.

Omdat het project al een aantal fasen is gepasseerd voelt dit voor bewoners en ondernemers als een overval maar vooral ook als mosterd na de maaltijd.

Vanuit de normale procesgang binnen de nieuwe Omgevingswet van initiatief, doelstellingen, haalbaarheid, planvorming, vergunningen naar realisatie en operationele omgeving zijn geen inhoudelijke stappen genomen in welke vorm van participatie dan ook.

Opgemerkt wordt dat dit project zich al in een tenderfase bevindt terwijl de redenen waarom en de uitgangspunten niet zijn vastgesteld nog vanuit de RES doelstellingen nog vanuit een actieve participatie met bijvoorbeeld de Energiecoöperaties of andere overlegvormen binnen de samenleving om te komen tot andere wijzen voor het opwekken van hernieuwbare energie.

- *Hoe worden/zijn bewoners, ondernemers en organisatieverbanden zoals de energiecoöperaties betrokken bij elke fase van het proces, van planvorming tot exploitatie waaronder vooral het proces van participatie in de ontwikkelfase.*

Dit terwijl de gemeente Westerkwartier de RIS3-strategie voor Noord-Nederland als een belangrijke pijler ziet in het Transitieplan voor de Rechtvaardige Transitie op vier kerntransities: de energietransitie, digitalisering, gezondheid en circulariteit.

Dit project heeft een ingrijpende impact op de samenleving en fysieke leefomgeving en vereist een breed maatschappelijk draagvlak om effectief te zijn. Ook stelt de nieuwe Wet Versterking Participatie op Decentraal Niveau, die in januari 2025 van kracht is gegaan, strengere eisen aan participatie. De gemeente Westerkwartier is verplicht om burgers en maatschappelijke organisaties actief te betrekken bij projecten en beleidsontwikkelingen die hen raken.

In de raadsbrief van 9 december 2025 wordt de stand van zaken participatiebeleid toegelicht. Hierin is de Gebiedstransformatie Zuidelijk Westerkwartier als één van de projecten aangewezen om het stappenplan participatiebeleid te ontwikkelen. De gemeente heeft hiertoe ook een (financiële) aanvraag gedaan, welke inmiddels is gehonoreerd, bij SNN (Just Transition Fund) om deel te nemen aan De Noordelijke Leergemeenschap Participatie.

- *Hoe verhoudt dit project zich in relatie met de bewoners en ondernemers van de gemeente Westerkwartier én de gemeente Westerkwartier als organisatie?*
- *Welke stappen heeft de gemeente genomen om bewoners en bedrijven hierbij actief te betrekken?*
- *Welke middelen zijn er beschikbaar om bewoners initiatieven zich te ondersteuning van dit proces te organiseren?*

Ook hebben op 1 december 2023 verschillende partners in de Provincie Groningen, waaronder de gemeente Westerkwartier de handen ineengeslagen om de doelstellingen voor de lokale energietransitie in Groningen te ondersteunen. Doelstellingen voor de lokale energietransitie zijn: Een stabiele, betaalbare en duurzame energievoorziening maar vooral een betrouwbaar en toegankelijk energiesysteem voor alle Groningers. Lokaal geregeld, met zeggenschap voor bewoners over hoe de energievoorziening wordt ingericht en benut door Energiegemeenschappen met lokale regie. Binnen energiegemeenschappen kunnen bedrijven, bewoners, coöperaties, maatschappelijke organisaties en lokale overheden samenwerken om dit te bereiken.

Deze gemeenschappen kunnen zorgen voor de lokale opwek en afname van energie, wat een kosteneffectief en stabiel energiemodel wat eerlijke prijsafspraken mogelijk maakt. Ook om de druk op het elektriciteitsnet (netcongestie) te verminderen, worden opslagoplossingen ingezet en wordt informatie gedeeld binnen de gemeenschap over wanneer er meer of minder energie beschikbaar is voor lokaal gebruik.

Dit maakt de gemeenschap minder afhankelijk van de energiemarkt.

Om deze ambities te verwezenlijken, werken we samen onder het Local4Local-concept, ontwikkeld in samenwerking met Energie Samen.

Dit concept ondersteunt het creëren van sterke, lokaal gerichte energiegemeenschappen die bijdragen aan een veerkrachtig en duurzaam Groningen.

- *Zijn in dit project de inhoudelijke doelstellingen opgenomen welke door de gemeente Westerkwartier zijn afgesproken in de ondertekening op 1 december 2023 van de samenwerking / ondersteuning Lokale Energie Transitie Groningen?*
- *Hoe verhoudt het ondertekenen van deze doelstellingen zich met de wijze van samenwerken (participatie) met de energiecoöperaties in de gemeente Westerkwartier?*
- *Welke stappen gaat de gemeente Westerkwartier nemen om samen met bewoners en de gevestigde energiecoöperaties om de doelstellingen die zij in deze overeenkomst heeft vastgelegd te bereiken?*
- *Welke middelen zijn hiervoor beschikbaar?*

Opgroeiruimte voor lokale samenwerking.

Op het gebied van de energietransitie en de samenwerking tussen de gemeente Westerkwartier en bewoners(participatie) is dus nog veel te behalen om de RES doelstellingen te halen. Deze zogenaamde "opgroeiruimte" wordt ook op nationaal niveau herkend. Het Ministerie van Klimaat en Groene Groei benadrukt in de recente Kamerbrief over energiegemeenschappen dat er structurele ondersteuning nodig is voor de samenwerking tussen gemeenten en energiegemeenschappen; expliciet door het bieden van Opgroeiruimte (Ministerie van Klimaat en Groene Groei, 2025). De energiecoöperaties Westerkwartier vragen al geruime tijd om deze ondersteuning.

- *Hoe ziet de gemeente Westerkwartier deze ondersteuning en zo ja welke middelen of faciliteiten zijn er dan beschikbaar om dit te organiseren?*

De opgroeiruimte creëert een speelveld waarin onze ambtenaren net zo bekwaam zijn in het samenwerken met een lokale gemeenschap en/of energiecoöperatie, alsook samenwerken met marktpartijen. Tegelijk creëert het ruimte waarin initiatieven én de gemeenten de tijd en ondersteuning krijgen om samen de energietransitie verder vorm te geven. Hierbij staat een optimale rolverdeling en wederzijds vertrouwen centraal.

De opgroeiruimte is geïnspireerd door het uitdaagrecht: het idee dat burgerinitiatieven bestaande publiek taken kunnen overnemen als ze het beter of anders kunnen doen. Net als het uitdaagrecht, is er een opgroeirecht (of ruimte) nodig om eerlijke kansen te geven aan gemeenschappen na decennia van hoofdzakelijk overheid-markt partnerschappen. Het zorgt ervoor dat partijen samen nieuwe werkwijzen verkennen, zonder dat al direct alles op (markt)procedurele wijze moet worden vastgelegd.

De energiecoöperaties in de gemeente Westerkwartier staan open voor deze vorm van samenwerking met de gemeente Westerkwartier.

De Gemeente Westerkwartier zegt, als onderdeel van hun duurzaamheidsdoelen actief de ontwikkeling van energiecoöperaties en energiegemeenschappen te ondersteunen. Een concrete uitwerking in het Duurzaamheidsbeleid 2025-2030, gericht op lokale opwek van hernieuwbare energie zoals zon en wind, met zowel dak systemen als landinpassing heeft tot nu toe niet plaatsgevonden.

In de gemeente Westerkwartier hebben we hiervoor de Regiotafel ingericht waarin de gemeente Westerkwartier en de Energie Coöperaties (bewoners) samen overleggen. Op dit moment is het een holle ruimte van informatie zenden en ontvangen waarin geen enkele vorm van echte samenwerking plaatsvindt op het gebied van nieuwe ontwikkelingen en projecten die er toe doen om de energietransitie samen aan te gaan. Van echte participatie is op dit moment geen sprake.

- *Wanneer wordt een concrete uitwerking in het Duurzaamheidsbeleid 2025-2030, gericht op lokale opwek van hernieuwbare energie zoals zon en wind, met zowel dak systemen als landinpassing door de gemeente en in samenwerking met de lokale energiecoöperaties opgepakt?*

Een veranderend energielandschap.

Het is niet meer van deze tijd om op deze schaal (zeer) grootschalige zonneparken te laten ontwikkelen door vooral (buitenlandse) investeerders.

Uit recentelijk onderzoek, waaronder door de Nederlandse Vereniging Van Duurzame Energie en het Ministerie van Klimaat en Groene Groei blijkt dat op grootschalige wijze kleinschalige opwek van energie beter is en ook positieve effecten heeft op het energienetwerk. De grote opwekinstallatie voldoen ook maar dragen vooral bij aan de vervanging van de energie die nodig is om onze industriële honger naar energie op te vangen. In de energietransitie zien we dan ook steeds vaker lokale initiatieven van bewoners en bedrijven die op (zeer) lokale wijze willen meebouwen aan duurzame opwek en warmtevoorzieningen. Al deze initiatieven bieden een kans voor versnelling van de energietransitie, maar ze zijn helaas nog vaak een (nieuwe) samenwerkingspartner voor lokale overheden. Deze samenwerking moet elkaar gaan versterken, maar vraagt binnen de gemeente Westerkwartier wel aandacht.

Zo ook in de nieuwe omgevingsvisie van de Provincie Groningen zijn richtinggevende keuzes voor 2035 aangegeven waar wordt aangegeven dat:

1. Alle Groningers toegang hebben tot betaalbare en duurzame energie;
2. Zoveel mogelijk energie-infrastructuur in Groningen ondergronds wordt aangelegd;
3. Er ruimte is voor kleinschalige zonneparken en kleine windmolens, en beperken grootschalige wind- en zonneparken tot wat is afgesproken in de RES;

Belangenorganisaties zoals Energie Samen maar ook de centrale overheid of in het Nationaal Programma Regionale Energie Strategie geven hiertoe handreikingen die gemeenten maar vooral ook de lokale coöperatieve energie organisaties hierbij kunnen helpen.

Nu de ontwikkeling van de RES doelstellingen gemeente Westerkwartier.

Ook geconstateerd dat de gemeente Westerkwartier de afgelopen jaren, althans vanaf de eerste presentaties en collectie van informatie door bewoners en ondernemers voor de uitgangspunten van de Regionale Energie Strategie aanpak en doelen gepresenteerd in Tolbert 2021 weinig terecht is gekomen.

Er zijn voor het behalen van de RES doelen meer mogelijkheden dan nu gedacht van het idee om gewoon marktpartijen grootschalige zonneparken aan te laten leggen.

Het is eigenlijk ook niet meer van deze tijd om op deze schaal (zeer) grootschalige zonneparken te laten ontwikkelen door vooral (buitenlandse) investeerders. Zie als voorbeeld de uitvoering van het zonnepark aan de A7 Leek en verder in de provincie Groningen.

Uit onderzoek 'Omgaan met provinciale schaarste', uitgevoerd door CE Delft in opdracht van de Natuur en Milieufederaties, laat zien dat de huidige provinciale plannen onhaalbaar zijn geworden.

Op een paar kleine symbolische projecten na zijn de afspraken om te komen tot de afgesproken bijdrage van de aangewezen opwekcapaciteit in de RES niet gehaald.

Dit project neigt naar een korte inhaalslag van de gemeente Westerkwartier om hier alsnog aan te voldoen.

Overigens kan ook worden vastgesteld dat door onze energieconsumptie de toen afgesproken opwekcapaciteit alweer achterhaald is. Vrijwel alle provincies komen in de knel, maar op verschillende manieren.

Groningen ziet vooral de sterkste relatieve groei en kan volgens de analyse nooit voldoende duurzame energie opwekken om deze toekomstige vraag te dekken.

Al onze energie naar de vooral lokaal opgewekte energie is het motto. Met lokaal bedoelen we van klein naar groot en van individueel naar lokaal en regionaal. Om de RES doelstellingen, en verder, te halen zijn er voldoende alternatieven aanwezig die wellicht meer aandacht en vooral organisatie(talent) van de gemeente Westerkwartier vragen.

Alternatieven

Als alternatief gaan de opwekmogelijkheden van klein naar groot maar vooral de ook ontwikkelingen van de nieuwe energiewet en ontwikkeling van lokale energiegemeenschappen een belangrijke rol spelen voor de de energietoekomst van onze gemeente maar vraagt om een andere aanpak.

Van klein naar groot heeft niet alleen een positief effect op draagvlak in de eigen omgeving maar zeker ook een positieve impact op de zogenaamde transportcapaciteit.

Immers lokaal opgewekt is lokaal gebruik en zijn aanpassingen in het netwerk op alle netvlakken goed in te plannen. Hierin zoeken de energie coöperaties graag de samenwerking met de gemeente Westerkwartier om planmatig de toekomst in te gaan met de netwerkbeheerder Enexis.

Ontwikkeling Coöperatief en opwekken van duurzame energie.

Kleinschalige opwekking met zonnedaken (particulier, VVE's, bedrijf of coöperatieve SCE daken), wind (van zeer kleine verticale windoplossingen individueel en bedrijf), kleine dorpsmolens en streekmolens in de directe lokale omgeving met of zonder opslag. Al deze oplossingen kunnen geïntegreerd worden in de huidige omgeving (draagvlak) en daar waar het iets groter wordt in het functioneel dubbelgebruik van de ruimte in verder overleg met direct omwonenden.

Denk hierbij bijvoorbeeld aan geïntegreerde opwek in infrastructuur zoals geluidswallen/schermen en kleine opwekvelden. In alle decentrale oplossingen staan bewoners aan de basis wat bijdraagt (en oplevert) aan een gedragen energie transitie om vooruit te komen in het halen van onze doelstellingen.

Energie hier opgewekt en lokaal gebruik is de toekomstige pijler om energie economisch onafhankelijk te willen zijn en worden. De ontwikkeling van energiegemeenschappen staat aan het begin van zijn ontwikkelingen

50% eigendom en of omgevingsfonds

Over 50% eigendom is het nodige bekend en kan als uitvalsbasis dienen om deel te nemen of om een omgevingsfonds voor georganiseerde bewoners te organiseren. De basis van deze uitkomsten ligt vooral bij grote projecten van marktpartijen. In deze basis is de betrokkenheid van bewoners en ondernemers, vanaf de beginfase voorwaardelijk bij deze projecten.

- *De gemeente heeft een lijst van wensen en zoekgebieden van marktpartijen. Op welke wijze zijn de energiecoöperaties of andere belangenorganisaties hierbij betrokken?*
- *Zijn alle uitgangspunten over 50% participatie of de mogelijkheden voor een lokaal gebiedsfonds bekend bij alle energiecoöperaties en/of belangenorganisaties?*

Nieuwe energiewet en lokale Energiegemeenschappen.

Opname in de Energiewet maakt energiegemeenschappen tot een nieuwe, publieke speler in het energiesysteem. Dat is op zich niet heel revolutionair in het liberale Nederlandse energiesysteem. Het belang is echter groter. Op dit moment stellen commerciële marktpartijen zich, vanwege te verwachten lage rendementen, uiterst terughoudend op bij wind- en zonprojecten op land. Het lijkt ondenkbaar dat de overheid zelf in dit gat springt, ruim twintig jaar nadat zij de energieproductie privatiseerde. Het is dan niet meer dan logisch dat energiecoöperaties de ruimte en ondersteuning krijgen om een serieuze speler in de energiemarkt te worden.

Afgelopen decennia zijn actieve eindgebruikers al begonnen door zelf energie op te wekken. Deels individueel om zelf te gebruiken (zonnepanelen op het dak), deels collectief om te verkopen aan 'de markt'.

De wettelijke status van deze nieuwe speler weerspiegelt deze al gangbare praktijk van energiecoöperaties. Door hun werkwijze vast te leggen en te kiezen voor de term energiegemeenschap, erkent de wetgever de potentie van deze niet-commerciële, publieke speler in het energiesysteem.

De nieuwe energiewet (per 1 januari 2026) geeft dus verruimd de mogelijkheden om energie op te wekken en te delen. Het spreekt voor zich om deze mogelijkheden te gebruiken om energiegemeenschappen of energiecoöperaties de ruimte te geven om aan te sluiten bij bijvoorbeeld initiatieven zoals Local4Local.

Voor de opwek mogelijkheden op coöperatief niveau heeft de minister van Klimaat en Groene groei de SCE subsidiemogelijkheden voor 2026 behoorlijk verruimd. Alle kansen dus voor de coöperatieve energie organisaties om samen met de gemeente Westerkwartier zon op dak te versnellen.

- *Welke acties heeft de gemeente Westerkwartier in gang gezet om lokale energiegemeenschappen te bevorderen en welke middelen zijn hiervoor beschikbaar?*

Bedrijventerreinen

In het buitengebied liggen, vaak heel verspreid, ook diverse bedrijventerreinen. Een deel van deze bedrijventerreinen heeft een hoge energievraag (zink, papierfabriek, chemie, etc). Deze bedrijventerreinen hebben baat bij lokaal en regionaal opgewekte energie. Alleen zon op de bedrijfsdaken is vaak niet voldoende. Ook (kleine) windmolens kunnen hierbij een belangrijk rol spelen.

- *Welke activiteiten heeft de gemeente Westerkwartier in gang gezet om ondernemers al dan niet in samenwerking met de lokale energiecoöperaties om "zon op dak" te bevorderen?*

De dorpsmolen als optie

“Zonder windenergie geen betrouwbare energievoorziening”.

“Zonnepanelen zijn onmisbaar, maar niet voldoende in de winter, wanneer de zon weinig schijnt en de vraag naar stroom hoog is. Nog meer zonnepanelen lossen dat probleem niet op waarbij batterijen helpen om dag en nacht te overbruggen, maar niet de seizoenen verschillen op kunnen vangen. Het elektriciteitsnet zit tegen zijn grenzen aan.”

Windenergie lokaal heeft vele voordelen. Windmolens produceren stroom én inkomsten voor de omgeving. En door het net te helpen ontlasten op piekmomenten wordt voorkomen dat woningbouw, scholen en initiatieven van ondernemers vertraging oplopen omdat aansluitingen niet mogelijk zijn door een overvol elektriciteitsnet.

Wij pleiten voor een gesprek dat niet gevoerd wordt in termen van winnaars en verliezers, maar als een gezamenlijke zoektocht naar oplossingen die werken. “Met ruimte voor zorgen, met oog voor voordelen en met de bereidheid om samen verantwoordelijkheid te nemen. Zo houden we niet alleen de lichten aan, maar ook de gemeenschap bij elkaar.”

Het agrarisch buitengebied is niet alleen agrarisch. In het gebied liggen vaak verspreid diverse grotere en kleinere kernen. Ook deze huizen moeten van het aardgas af.

Hiervoor zijn alternatieve warmtebronnen te gebruiken, zoals biomassa, aquathermie of elektriciteit, opgewekt met zon en wind. Een 'dorpsmolen' kan een interessante benadering zijn om lokale gemeenschappen te betrekken bij de opwekking van windenergie. Een dorpsmolen is een windturbine die eigendom is van en wordt beheerd door de lokale bevolking, vaak in de vorm van een coöperatie.

Dit stimuleert niet alleen het gevoel van eigenaarschap en betrokkenheid bij duurzame energieproductie, maar kan ook economische voordelen bieden door de opbrengsten te investeren in lokale projecten en gemeenschapsinitiatieven.

De dorpsmolen draagt daarom bij aan een duurzamere toekomst en versterkt de banden binnen het plattelandsgemeenschap.

- *De provincie Groningen heeft vooruitlopend op de nieuwe Regiovisie 2025 -2050 wind een rol toebedeeld. Met name de ashoogte (20 meter) en verruimde plaatsingsvoorwaarden voorgesteld. In hoeverre speelt de gemeente Westerkwartier en rol om dit te bevorderen en samen met de energiecoöperaties te kijken naar plaatsingsmogelijkheden?*

Wij hopen met onze zienswijze een positieve bijdrage te kunnen leveren aan uw discussie met de gemeenteraad welke op de agenda staat voor 21 januari aanstaande.

Wij hopen ook aan te geven dat in overleg met diverse betrokken bewoners, ondernemers en organisaties in het zuidwestelijk deel van onze gemeente er meer winst te halen is op het gebied van draagvlak maar vooral ook betrokkenheid bij de RES opgave die ons allemaal voorstaat en als leidraad voor de gehele gemeente Westerkwartier.

In dit schrijven staan per onderwerp een aantal vragen waarop graag uw antwoord of zienswijze.

Met vriendelijke groet namens betrokken bewoners, ondernemers en diverse belangenorganisaties uit De Wilp, Zevenhuizen en Bakkeveen e.o.

5.1.2e

Voorzitter EC Duurzaam Boerakker

EC Duurzaam Allardsoog

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	1, 6